

дефіцит озброєння, фінансових ресурсів, високого рівня дефіциту державного бюджету, необхідно вже сьогодні закладати підвалини та шукати можливості для розвитку науки та інновацій. Так, основними сферами такого розвитку, на наш погляд, можуть бути: воєнно-промисловий комплекс, сфера охорони здоров'я та інклюзія, ІТ-сектор, агросфера.

Список використаних джерел:

1. *Global Innovation Index 2023.* URL: https://www.wipo.int/global_innovation_index/en/2023/
2. *Державна служба статистики України* . URL: <https://www.ukrstat.gov.ua>
3. *Наукова та науково-технічна діяльність в Україні у 2022 році. Науково-аналітична доповідь.* URL: <http://surl.li/afnjb>
4. *Адаменко В. Інноваційна діяльність в Україні впродовж десятиліття перманентних потрясінь. Проблеми та перспективи розвитку інноваційної діяльності в Україні : виклики воєнного часу : тези доп. XIV Міжнар. бізнес-форуму (Київ, 23 берез. 2023 р.).* URL: <http://surl.li/mxddd>

УДК 338.2

Шулик В.О.,
здобувач третього рівня вищої освіти,
ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»

ВИЖИВАННЯ БІЗНЕСУ В УМОВАХ ВІЙНИ – НА МЕЖІ КОРИГУВАННЯ ПРІОРИТЕТІВ

Широкомасштабне російське військове вторгнення в Україну продукує цілу низку проблем для бізнесу й економіки країни у таких сферах як фізичне збереження активів та інформації у зоні бойових дій, доступність логістики, кадрів, інженерних мереж та можливість їх використання, енергетичне забезпечення, перерозподіл ресурсів між фінансуванням операційної діяльності та сплатою коштів до бюджетів і фондів.

На початковому етапі війни державні пріоритети щодо бізнесу можна було цілком трактувати як підтримку – у березні 2022 року була прийнята державна програма релокації бізнесу з прифронтових територій (Постанова КМУ №305 від 17.03.2022; Розпорядження

КМУ №245-р від 25.03.2022 р.), якою за перший рік скористались 800 підприємств [1].

Із березня 2022 року було застосовано певні фіскальні послаблення для бізнесу. Серед прикладів: зупинення податкових строків (ЗУ №2120-ІХ від 15.03.2022 р.), заборона податкових перевірок (ЗУ №2142-ІХ від 24.03.2022 р.), відтермінування податкових зобов'язань для бізнесу та населення до кінця воєнного стану у разі відсутності можливості їх виконання (ЗУ №2142-ІХ від 24.03.2022 р.).

Більшість податкових послаблень для бізнесу почали відмінювати, вже починаючи з травня 2022 року із прийняттям ЗУ «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо особливостей податкового адміністрування податків, зборів та єдиного внеску під час дії воєнного, надзвичайного стану» (№2260-ІХ від 12.05.2022), а фактичне відновлення «довоєнних» фіскальних вимог завершилось на початку липня 2023 року із прийняттям ЗУ «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо особливостей оподаткування у період дії воєнного стану» (№3219-ІХ від 30.06.2023). Серед основних пояснень причин скасування пільг для бізнесу зазначались вимоги МВФ, закріплені у «Меморандумі про економічну та фінансову політику», який передбачає заходи із додаткового акумулювання власних доходів бюджету за рахунок повернення податків. У подальшому фіскальний тиск на бізнес лише посилюватиметься, що закріплено Розпорядженням КМУ «Про схвалення Національної стратегії доходів до 2030 року» (№1218-р від 27 грудня 2023).

На основі оцінювання публічних даних Держстату, які характеризують ділову активність (індекси продукції в будівництві та промисловості, товарообіг, показники транспортних перевезень) в 2023 році спостерігалось незначне відновлення економіки після глибокого спаду у перший рік широкомасштабного вторгнення. У той же час, серед ключових невирішених проблем для бізнесу/економіки України є наступні: посилення дисбалансів на рівні можливостей та ризиків для бізнесу у відносно безпечних та прифронтових регіонах, близький до критичного дефіцит енергоносіїв, логістичних можливостей та кадрів у окремих галузях економіки. Крім даних державної служби статистики щодо ділової активності за регіонами,

згадані вище висновки підтверджуються результатами регулярних опитувань бізнесу за останні 2 роки, які здійснюються НБУ [2].

Окрім того, продуктивність праці, розрахована через ВВП на 1 зайняту особу, навіть у довоєнний період була кратно нижчою, порівняно із більшістю країн ОЕСР [3]. Розрахунково у 2022-2023 роках показник мав покращитись через значний обсяг іноземних вливань в економіку України, зростання зарплат у невиробничому секторі та зростання тіньового ринку праці, хоча проблема дефіциту інновацій для виробничого сектору нікуди не зникла, враховуючи структуру економіки України та зовнішні умови.

Попри те, що на час війни українці отримали суттєву підтримку від світових інноваційних лідерів і платформ через доступ до навчальних програмних продуктів безкоштовно або за зниженою вартістю, вітчизняний бізнес, зазвичай має вирішувати проблеми самостійно, з якими він стикається, особливо не розраховуючи на державну та міжнародну підтримку. Але саме бізнес має основні втрати від широкомасштабного російського вторгнення. За даними оцінки від Світового Банку (RDNA3) за період від початку широкомасштабного вторгнення до 01.01.2024 р. прямі втрати та збитки склали 152 млрд дол. США, загальні потреби фінансування відновлення – 486 млрд дол. США. Частина цих потреб – відновлення інфраструктури та виробничих потужностей [4].

Через невизначеність щодо міжнародної фінансової підтримки, очікуване посилення фіскального тиску та конкуренції з боку іноземних компаній на етапі відновлення, кадровий дефіцит та значні втрати від війни, можна прогнозувати, що український бізнес функціонуватиме в складних операційних умовах найближчі роки. Вживання та розвиток залежатимуть від здатності підприємств адаптуватись до зовнішніх викликів, іноді переорієнтовуючи виробництво, впроваджуючи широкодоступні новітні технології в операційні процеси на кшталт штучного інтелекту – як це роблять телекомунікаційні компанії та банківські установи вже зараз, змінюючи локацію та балансуючи між поточними економічними вигодами та довгостроковими конкурентними перевагами. У будь-якому разі, упродовж найближчих років бізнес в Україні буде основним ядром відновлення потенціалу економіки та збереження кадрового потенціалу.

Список використаних джерел:

1. Міністерство економіки України. URL: <http://surl.li/fpjo1>
2. Національний банк України. Кон'юнктурні опитування. URL: <http://surl.li/swzss>
3. Organisation for Economic Co-Operation and Development. Level of GDP per capita and productivity. URL: https://stats.oecd.org/Index.aspx?DataSetCode=PDB_LV.
4. Ukraine - Third Rapid Damage and Needs Assessment (RDNA3) February 2022 – December 2023 (English). URL: <http://surl.li/swzsw>

УДК 658.5**Юрик Н.Є.,**

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри менеджменту та адміністрування,
Величко А.В., Петришин М.П.,
здобувачі вищої освіти,
Тернопільський національний технічний університет
імені Івана Пулюя

ВПЛИВ ОРГАНІЗАЦІЙНИХ ЗМІН НА УДОСКОНАЛЕННЯ ВИРОБНИЧОЇ СИСТЕМИ ПІДПРИЄМСТВА

Швидкоплинність сучасного світу, спричинена появою різного роду змін, суттєво впливає на життєдіяльність як людей в цілому, так і функціонування підприємств та організацій зокрема. Організаційні зміни – це вибір та формування нового організаційного устрою, котрий відповідає адекватному характеру змін зовнішнього середовища. До особливостей організаційних змін належить відхід від звичних та поява кардинально нових цінностей, норм, правил та способів прийняття рішень, які сприяють адаптації організації до темпів та особливостей різного роду змін.

Варто зазначити, що для організації, яка стоїть перед вибором необхідності змін, важливу роль відіграють виробничі та кадрові параметри. До перших відносять: особливості організації виробничого процесу; корпоративну культуру; техніко-технологічне забезпечення; відносини власності. Серед кадрових параметрів важливе значення відіграють: психологічна готовність до змін усіма членами організації; особистісні амбіції; можливості професійного та особистого розвитку; здатність до кооперування та співпраці; тощо.